

บทความวิจัย (Research Article)

การวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ

Research and Development of Sufficiency School

Effective Administrative Model

วรรณรักษ์ หงษ์ทอง^{1*} ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์² และอนุชา กอนพวง³Wannarak Hongthong^{1*}, Chonchakorn Wora-in², and Anucha Kornpuang³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการทดลองเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง มีเครื่องมือคือแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาพอเพียง ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวน 17 ท่าน เพื่อตรวจสอบวิพากษ์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอในการปรับปรุงรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ตัวแปรแฝง จำนวน 4 ตัว ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 15 ตัว โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงได้รับอิทธิพลทางตรงจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีขนาดค่าอิทธิพลทางตรง 0.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากสภาพแวดล้อมภายนอก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยส่งผ่านการบริหารจัดการสถานศึกษา

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Doctor of Philosophy Program in Research and Development in Education, Faculty of Education,
Pibulsongkram Rajabhat University

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Faculty of Education, Naresuan University

*Corresponding author; email: lek.hongthong@gmail.com

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบการบริหารด้วยกระบวนการเชิงระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และมีการประเมินผลสะท้อนผลการพัฒนาในทุกกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยปัจจัยหลัก ได้แก่ การยอมรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ และปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ บรรยากาศการมีส่วนร่วม สภาพสังคมวัฒนธรรม นโยบายต้นสังกัด และเศรษฐกิจทางสังคม ด้านกระบวนการ คือ การบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ งานบุคลากร งานวิชาการ งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ส่วนด้านผลผลิตหรือตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ความสำเร็จของผู้เรียน ครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลมีคุณภาพ ค่ามัธยฐานค่าพิสัยควอไทล์ (4.30-4.92) ผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

Abstract

This research aims to create a causal relationship model of success in sufficiency school administration as well as to develop a sufficiency school effective administrative model. The researchers have set up 2 experimental methods. For the first method, this method is to create a causal relationship model of success in sufficiency school administration by studying from documents concerning concepts, theories, and other related researches, then drafting a model following with checking the relationship between a causal relationship model of success in sufficiency school administration and empirical data. The questionnaires were distributed for data collection from 300 schools under the Office of Primary Education. There were 540 people responding to the questionnaires. These people were from 5 Northern provinces per education area, and 7 Central provinces per education area and they were selected by the method of Multi-Stage Sampling Random. The sample group in this first method includes school administrators, as well as responsible teachers of sufficiency school project. For the second method, it is to develop sufficiency school effective administrative model by taking the result of relationship checking from the first method to create a draft of sufficiency school effective administrative model. Then, the data were taken through the progress of Connoisseurship with 17 experts in order to find the quality of this model.

A causal relationship model of success in sufficiency school administration that has been created consists of 4 latent variables which can be measured from 15 observable variables. The model has related with empirical data at a good level. The success of

sufficiency school administration has been influenced directly from school administrators' leadership by 0.47 which has shown the statistical importance of .01. Also, the success has been influenced directly from the external environment by 0.17 which has shown the statistical importance of .01. In contrast, the success has been influenced indirectly from school administrators' leadership by 0.22 and the total of 0.68 which has shown the statistical importance of .01. Moreover, the success has been influenced indirectly from the external environment through the school management by 0.13, and the total of 0.30 which has shown the statistical importance of .01, chronologically.

A sufficiency school effective administrative model is an administrative model with systematic progress consisting of intake factors, progress, outcome, and evaluation reflecting such development in every progress. For the aspect of intake factors, they consist of main factors such as the adapting of Sufficiency Economy Philosophy, leadership among changes, ability in strategic management, and supporting factors such as sharing atmosphere, conditions of societies and cultures, policies from the head office, as well as social economics. For the aspect of progress, it means management such as human resource, academic work, budget, and general management. For the aspect of outcome or key index for success, they include achievements of learners, teachers and staff, as well as administrators, and schools that have been through the progress of Connoisseurship for checking, criticizing, and giving suggestions for some improvements of such model. It was found that a sufficiency school effective administrative model is correct, related, and possible. There was one suggestion in taking out the observable variable which was not statistically important from such model-social economics.

Keywords: Sufficiency school effective administrative model, Causal relationship model of success in sufficiency school administration

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่จัดทำขึ้น ในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น จึงได้นำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปณิธานทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-12 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีพลังงาน และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา เช่น

การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจ และสังคมโลก จากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) สู่อุตสาหกรรม 4.0 โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ วาระการพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 มุ่งพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความเท่าเทียมทางเพศ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน การบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งจัดการทุจริตคอร์รัปชันด้วยหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งมี วิสัยทัศน์ “การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” เป้าประสงค์รวม คือ (1) ระบบการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ (2) ผู้เรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตัวชี้วัดเป้าประสงค์รวม คือ (1) คะแนน ของผลการประเมินการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2) ร้อยละของคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานของหน่วยงาน (3) ร้อยละของ กำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป (4) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยผลการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) (5) ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา คือเป็นเครื่องมือกลไกในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง (เป็นคนดี มีวินัย เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพของสังคม ประเทศและของโลก) มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและ การพัฒนาประเทศ (สามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดความสนใจ) และดำรงในสังคมอย่างมีความสุข (มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ และสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นพลวัตในโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง)

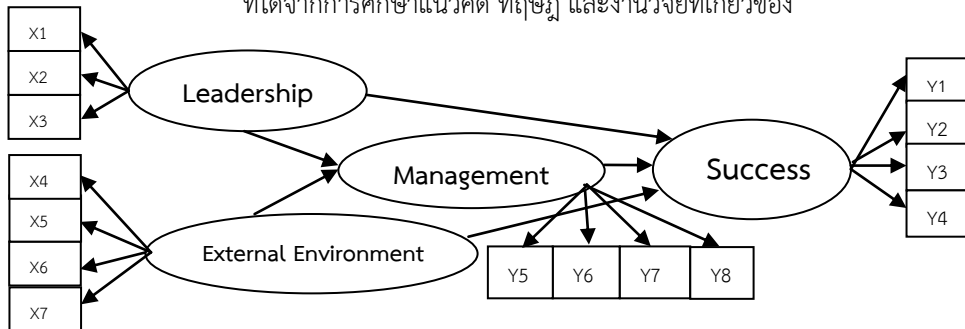
จากผลการติดตามความสำเร็จของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของสุรินทร์ ภูสิงห์ (2553); พรสกุล เขตจันทน์ (2553); พรนภา เสมอพิทักษ์ (2551: 202) และนงลักษณ์ เรือนทอง (2550: 169-174) ที่สะท้อนภาพความสำเร็จและสภาพปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มี ประสิทธิภาพ โดยศึกษาจากบริบทที่เป็นจริงและศึกษาเชิงลึกเพื่อให้ได้คำตอบอย่างครอบคลุม โดยการใช้ กระบวนการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงเป็นข้อมูล พื้นฐานเพื่อนำมาสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ ในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง
ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Success แทน ความสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียง

Leadership แทน ภาวะผู้นำ

External Environment แทน สภาพแวดล้อมภายนอก

Management แทน การบริหารจัดการ

X1 แทน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

X2 แทน ความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์

X3 แทน การยอมรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

X4 แทน นโยบายต้นสังกัด

X5 แทน สภาพสังคมและวัฒนธรรม

X6 แทน เศรษฐกิจทางสังคม

X7 แทน บรรยากาศการมีส่วนร่วม

Y1 แทน สถานศึกษา

Y2 แทน ผู้บริหารสถานศึกษา

Y3 แทน ครูและบุคลากร

Y4 แทน ผู้เรียน

Y5 แทน งานนโยบายและแผนงบประมาณ

Y6 แทน งานวิชาการ

Y7 แทน งานบุคลากร

Y8 แทน งานบริหารทั่วไป

เมื่อ X แทนตัวแปรสังเกตได้ภายนอก

Y แทนตัวแปรสังเกตได้ภายใน

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง มีการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียงจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมาวิเคราะห์สังเคราะห์และออกแบบโมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

2. ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยระเบียบวิจัย เชิงปริมาณในการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นด้วยโปรแกรมลิสเรล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั้งหมดจำนวน 28,470 โรงเรียน จาก 183 เขต จาก 4 ภาค สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เริ่มจากสุ่มอย่างง่ายได้เขตพื้นที่ในภูมิภาคเหนือ และภาคกลางสุ่มได้สถานศึกษาจากภาคเหนือ 5 จังหวัด ภาคกลาง 5 จังหวัด และสุ่มเขตพื้นที่การศึกษา 10 เขต จึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาจากทุกเขตพื้นที่ต่อไปกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาจำนวน 305 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการหรือผู้รับผิดชอบโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรที่ศึกษา โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ได้แก่ ผลผลิตและภาพความสำเร็จของสถานศึกษาพอเพียงวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) สถานศึกษา (2) ผู้บริหารสถานศึกษา (3) ครูและบุคลากร และ (4) ผู้เรียน

ตัวแปรอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงประกอบด้วย

ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ (x1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (x2) ความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ และ (x3) การยอมรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ (x4) นโยบายต้นสังกัด (x5) สภาพสังคมวัฒนธรรม (x6) สภาพเศรษฐกิจทางสังคม และ (x7) บรรยากาศการมีส่วนร่วม

ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Management) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ (y1) การบริหารงานงบประมาณ (y2) การบริหารงานวิชาการ (y3) การบริหารงานบุคลากรและ (y4) การบริหารงานทั่วไป และ 2) ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ (y5) สถานศึกษา (y6) ผู้บริหารสถานศึกษา (y7) ครูและบุคลากร และ (y8) ผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล นำผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ดังนี้

1. การร่างรูปแบบและคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบและคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล
2. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบและคู่มือการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารประกอบการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบ
2. คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาเชิงวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม รวม 17 คน ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษา และขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จำนวน 5 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และสถานศึกษาพอเพียงที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศระดับประเทศ จำนวน 6 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดประเมินผล จำนวน 6 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ประเด็นหลักในการสัมมนาเชิงวิชาการ 2 ด้าน ดังนี้

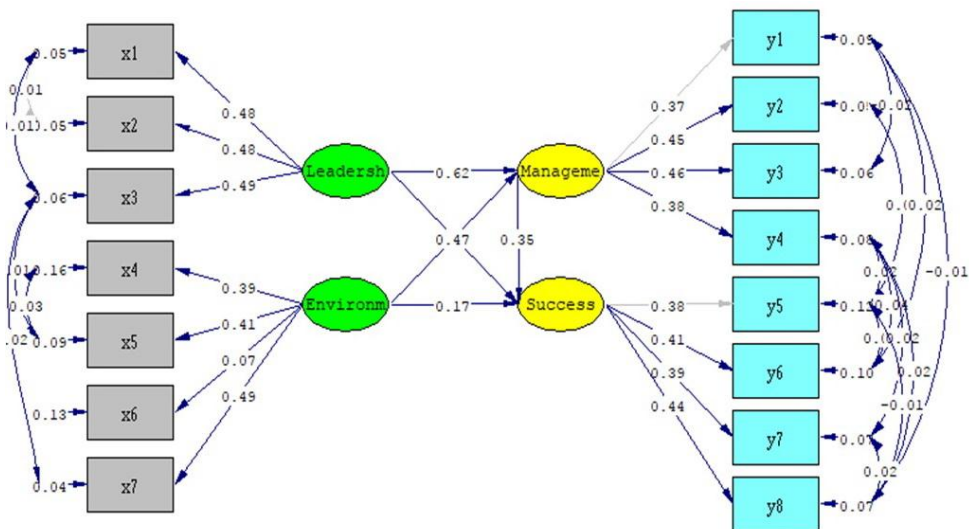
1. ตรวจสอบการนำผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาสู่รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล
2. ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลไปใช้ในสถานศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

ได้ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงไว้ในภาพ 2

Chi-Square=75.46, df=59, P-value=0.07306, RMSEA=0.023

ภาพ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

รูปแบบความสัมพันธ์ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากดัชนีที่สำคัญหลายตัวประกอบกัน คือ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 75.46 ที่องศาอิสระ (Degree of Freedom) มีค่าเท่ากับ 59 และไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.07306 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ต้องมีระดับมากกว่า .05 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index : GFI) เท่ากับ 0.98 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of fit index : AGFI) เท่ากับ 0.96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ควรมีค่ามากกว่า 0.90 และเข้าใกล้ 1.00 สำหรับดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือมาตรฐาน (Standardized of Root Mean Squared Residual : standardized RMR) เท่ากับ 0.0041 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ส่วนดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (Root Mean square Error of Approximation : RMSEA) เท่ากับ 0.023 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ควรมีค่าต่ำกว่า .05 เช่นกัน

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์ อิทธิพลของโมเดล โครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ	Success			Manage				
	TE	IE	DE	TE	IE	DE		
Manage	0.35**		0.35**					
	(0.12)	-	(0.12)	-	-	-		
	2.79		2.79					
Leader	0.68**	0.22**	0.47**	0.62**		0.62**		
	(0.06)	(0.08)	(0.09)	(0.05)	-	(0.05)		
	11.24	2.76	4.93	12.04		12.04		
Environ	0.30**	0.13**	0.17**	0.37**		0.37**		
	(0.05)	(0.05)	(0.06)	(0.05)	-	(0.05)		
	5.50	2.64	2.60	7.25		7.25		
Chi-square= 75.46 df= 59 P-value= 0.073								
GFI= 0.98 AGFI= 0.96 RMR= 0.0041 RMSEA= 0.023								
TE = Total Effect, IE = Indirect Effect, DE = Direct Effect								
ตัวแปรสังเกตได้	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7	Y8
R-square	0.60	0.81	0.77	0.63	0.55	0.63	0.69	0.72
ตัวแปรสังเกตได้	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	
R-square	0.82	0.81	0.79	0.48	0.65	0.04	0.87	
ตัวแปรสังเกตแฝง	Success			Manage				
R-square	0.90			0.91				

จากตาราง 1 พบว่า การวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์ อิทธิพลของโมเดลโครงสร้างของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) พบว่า ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) ได้รับอิทธิพลทางตรงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership) มีขนาดค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการบริหารสถานศึกษา (Management) มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.35 อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.17 ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับ

นอกจากนี้ การบริหารจัดการสถานศึกษา (Management) ได้รับอิทธิพลทางตรงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership) โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.62 และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) โดยมีขนาดค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) พบว่า ตัวแปรความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership) โดยส่งผ่านการบริหารจัดการสถานศึกษา (Management) อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) โดยส่งผ่านการบริหารจัดการสถานศึกษา (Management)

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล จากผลทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงใน ตอนที่ 1 ผู้วิจัยสามารถนำมาร่างเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล นำเสนอเป็นรูปภาพได้ดังภาพ 3 ดังนี้

ภาพ 3 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล

ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล นำมาจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์รูปแบบพบว่า 1) การพิจารณาตรวจสอบการนำจากการวิเคราะห์โมเดลในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาสู่รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล โครงสร้างของรูปแบบมีความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ ร้อยละ 88.24 มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน 2) ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ค่านัยฐาน (Mnd) อยู่ระหว่าง 4.23-4.92 และค่าพิสัยควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 ผ่านเกณฑ์ทุกประเด็นจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญพบว่า องค์ประกอบในประเด็นการกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดผลดำเนินงานและควรเพิ่มเรื่องความสำเร็จของชุมชน ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล นำมาจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์รูปแบบพบว่า นำเสนอเป็นรูปภาพได้ดังภาพ 3 ดังนี้

ภาพ 4 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล (Post-Model)

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบการบริหารด้วยกระบวนการเชิงระบบประกอบด้วยป้อนข้อมูลเข้า กระบวนการ ผลผลิต และมีการประเมินผลสะท้อนผลการพัฒนาในทุกกระบวนการ ด้านป้อนข้อมูลเข้าประกอบด้วยปัจจัยหลัก ได้แก่ การยอมรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ และปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ บรรยากาศการมีส่วนร่วมสภาพสังคมวัฒนธรรมและนโยบายต้นสังกัด ด้านกระบวนการคือการบริหารจัดการ ได้แก่ งาน

บุคลากร งานวิชาการ งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ส่วนด้านผลผลิตหรือตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ความสำเร็จของผู้เรียน ครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง จำนวน 4 ตัว ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 15 ตัว โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงได้รับอิทธิพลทางตรงจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีขนาดค่าอิทธิพลทางตรง 0.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากสภาพแวดล้อมภายนอก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยส่งผ่านการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากสภาพแวดล้อมภายนอก โดยส่งผ่านการบริหารสถานศึกษา (Management) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศาลินา บุญแก้ว และนันทกัญจน์ ชินประพัทธ์ (2557); ปรียานุช ธรรมปิยา (2558) และพรเกษม กันตามระ (2558) ที่กล่าวถึงการสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายนอก และการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ที่ผ่านกระบวนการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อตรวจสอบ วิพากษ์ วิจัย และให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบการบริหารด้วยกระบวนการเชิงระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และมีการประเมินผลสะท้อนผลการพัฒนาในทุกกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยปัจจัยหลัก ได้แก่ การยอมรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ และปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ บรรยากาศการมีส่วนร่วมสภาพสังคม วัฒนธรรม นโยบายต้นสังกัด และเศรษฐกิจทางสังคม ด้านกระบวนการ คือการบริหารจัดการ ได้แก่ งาน บุคลากร งานวิชาการ งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ส่วนด้านผลผลิตหรือตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ความสำเร็จของผู้เรียน ครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลมีความถูกต้อง สอดคล้อง และเป็นไปได้ เนื่องจากในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศระดับประเทศ ของศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ และพัฒนาต่อยอดเป็นโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้นำองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ อบรม ศึกษาดูงาน ของมูลนิธิยุวสถิรคุณ และนำไปลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องจึงประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งเป็นองค์ความรู้พื้นฐานและเป็นแนวคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มี

ประสิทธิผลในงานวิจัยนี้จึงทำให้สามารถพัฒนารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ปรียานุช ธรรมปียา (2550); ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญญ์ บุญประพัทธ์ (2557) ที่พบว่า กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาสู่การขับเคลื่อน “สถานศึกษาพอเพียง” โดยมุ่งให้เกิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าทุกกิจกรรมในสถานศึกษาไม่จำกัดเฉพาะการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาทั่วไปหรือหรือสถานศึกษาพอเพียง ควรจะศึกษาคู่มือในการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล
2. ตัวแปรที่เป็นปัจจัยนำเข้าหลักในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัด จึงควรพิจารณาเป็นคุณสมบัติหลักในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำ แรงบันดาลใจ อุดมการณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพต่อไป
3. ควรมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลถึงทุกหน่วยงาน องค์กร ชุมชน และครอบครัว โดยนำเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติ หลักการตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ทุกสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้มีการประเมินรูปแบบกับสถานศึกษาพอเพียงที่มีการพัฒนาระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีผลการทดลองใช้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงควรมีการนำไปทดลองใช้กับสถานศึกษาทั่วไป หรือสถานศึกษาพอเพียงที่ต้องการจะพัฒนาให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นต่อไป โดยอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการทดลองตามแนวทางในคู่มือ ซึ่งได้กำหนดพฤติกรรมตัวบ่งชี้ กระบวนการในการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานได้
2. ควรมีการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลต่อไป
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเพื่อให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรมีการศึกษามีผลความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะพอเพียงที่เกิดกับผู้เรียนต่อไป ปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการส่งเสริมนักเรียนให้มีอุปนิสัยพอเพียงเพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาส่งเสริมได้ตรงเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ธनिया เยาคำ. (2551). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ปริยานุช ธรรมเปีย. (2558). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา* (พ.ศ. 2549-2558). กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- พรนภา เสมอพิทักษ์. (2551). *ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- พรสกล เขตจันทน์. (2553). *การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธนา เขต 4* (การศึกษานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พรเกษม กันตมระ. (2558). *การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* (เอกสารประกอบโครงการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการศึกษาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง). นครปฐม: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรินทร์ ภูสิงห์. (2553). *การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธนา เขต 4* (การศึกษานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ศาลินา บุญแก้ว, และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย. (2557). *การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

Kotter, J. (1996). *Leading Change*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Keeves, P. J. (1998). *Model and model building educational research methodology and measurement : An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.